

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ ТА НАУКИ УКРАЇНИ
ДВНЗ «УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»
ФАКУЛЬТЕТ ІСТОРІЇ ТА МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН
КАФЕДРА МОДЕРНОЇ ІСТОРІЇ УКРАЇНИ ТА ЗАРУБІЖНИХ КРАЇН**

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Декан факультету історії
та міжнародних відносин
доц. Віталій АНДРЕЙКО
«30» червня 2023 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

**ІСТОРІЯ ТА КУЛЬТУРА КРАЇН ЦЕНТРАЛЬНО-СХІДНОЇ ЄВРОПИ
ДОБИ НОВОГО ЧАСУ**

Рівень вищої освіти: перший (бакалаврський)

Галузь знань: 01 - Освіта/Педагогіка

Спеціальність: 014 – Середня освіта

Предметна спеціальність: 014.03 Середня освіта (Історія)

Освітня програма: Історія

Статус дисципліни: обов'язкова

Мова навчання: українська

Ужгород 2023

Робоча програма навчальної дисципліни «Історія та культура країн Центрально-Східної Європи доби нового часу» для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти зі спеціальності 014 Середня освіта предметної спеціальності 014.03 Середня освіта. Історія, за освітньою програмою «Історія» факультету історії та міжнародних відносин ДВНЗ «УжНУ».

Розробник: Юрій ІСАК, старший викладач кафедри модерної історії України та зарубіжних країн

Робочу програму розглянуто та затверджено на засіданні кафедри модерної історії України та зарубіжних країн, Протокол № 9 від 29 червня 2023 р.
Завідувач кафедри И.І. доц. Ігор ШНІЦЕР
«29» червня 2023 р.

Схвалено науково-методичною комісією факультету історії та міжнародних відносин протокол № 8 від 30 червня 2023 р.
Голова науково-методичної комісії С. доц. Світлана МИШКО

**Результати перегляду
робочої програми навчальної дисципліни**

Робоча програма перезатверджена на 2024/2025 н.р. без змін; зі змінами (Додаток).
(потрібне підкреслити)

протокол № 12 від « 25 » червня 2024 р. Завідувач кафедри Гор Шенчер
(підпис) (Прізвище ініціали)

Робоча програма перезатверджена на 2025 / 2026 н.р. без змін; зі змінами (Додаток).
(потрібне підкреслити)

протокол № 14 від « 26 » червня 2025 р. Завідувач кафедри Гор Шенчер
(підпис) (Прізвище ініціали)

Робоча програма перезатверджена на 20 / 20 н.р. без змін; зі змінами (Додаток).
(потрібне підкреслити)

протокол № від « » 20 р. Завідувач кафедри
(підпис) (Прізвище ініціали)

Робоча програма перезатверджена на 20 / 20 н.р. без змін; зі змінами (Додаток).
(потрібне підкреслити)

протокол № від « » 20 р. Завідувач кафедри

(підпис) (Прізвище ініціали)

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Розподіл годин за навчальним планом	
	Денна форма навчання	Заочна форма навчання
Кількість кредитів ЄКТС: 4	Рік підготовки:	Рік підготовки:
Загальна кількість годин: 120 Всього аудиторних годин - 60	III-й курс	III-й курс
Кількість модулів: 2	Семестр:	Семестр:
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 4 самостійної роботи здобувачів вищої освіти – 4	6-й	6-й
	Лекції:	
	40	12
	Практичні (семінарські):	
	20	6
Вид підсумкового контролю: семестровий	Лабораторні:	
Форма підсумкового контролю: усний іспит	Самостійна робота:	
	60	102

2. МЕТА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Метою навчальної дисципліни «Історія та культура країн ЦСЄ доби нового часу» є з'ясування провідних тенденцій та перебігу соціально-економічного і політичного розвитку народів Центрально-Східної Європи в Новий час, з урахуванням критичного переосмислення низки методологічних підходів сформувати у здобувачів вищої освіти глибокі і різнобічні уявлення і знання з курсу; навчитися застосовувати отримані знання в процесі теоретичної і практичної діяльності після закінчення навчального закладу, в дослідницькій і аналітичній роботі та у викладанні історії.

Завдання навчальної дисципліни – розкрити основні магістральні шляхи, по яких здійснювалися процеси впливу західних і східних релігійних, політичних, соціально-економічних інститутів на життя народів Центрально-Східної Європи в Новий час. Пропонований курс посідає важливе місце в системі підготовки фахівців-істориків.

Відповідно до **освітньої програми «Історія»**, вивчення навчальної дисципліни «Історія та культура країн ЦСЄ доби нового часу» сприяє формуванню у здобувачів вищої освіти таких **компетентностей**:

Інтегральна компетентність: здатність розв'язувати складні спеціалізовані практичні завдання в галузі середньої освіти, що передбачає застосування концептуальних методів освітніх наук, предметних знань, психології, теорії та методики навчання і характеризується комплексністю та невизначеністю умов організації освітнього процесу в закладах середньої освіти.

1) **загальні компетентності:**

ЗК – 01. Здатність реалізовувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ЗК – 02. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технології, вести здоровий спосіб життя.

- ЗК – 03. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.
- ЗК – 04. Здатність працювати в команді.
- ЗК – 07. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.
- ЗК – 08. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.

2) **Фахові та предметні (спеціальні) компетентності (ФК, ПК):**

ФК – 01. Здатність до формування в учнів ключових і предметних компетентностей та здійснення міжпредметних зв'язків.

ФК – 02. Володіти основами ціле покладання, планування та проектування процесу навчання учнів.

ФК – 03. Здатність здійснювати об'єктивний контроль і оцінювання рівня навчальних досягнень учнів.

ФК – 06. Здатність здійснювати виховання на уроках і в позакласній роботі, виконувати педагогічний супровід процесів соціалізації учнів та формування їхньої культури.

ПК – 02. Здатність орієнтуватися в історичному часі, застосовувати періодизацію як спосіб пізнання історичного процесу, доцільно використовувати категоріально-понятійний апарат і хронологію історичної науки.

ПК – 03. Здатність ефективно й грамотно працювати з різними джерелами історичної інформації, будувати усні й письмові висловлення щодо історичних фактів, історичних постатей та історичної теорії.

ПК – 04. Здатність розкривати загальну структуру історичної науки на основі взаємозв'язку основних історичних подій та постатей.

ПК – 05. Здатність характеризувати досягнення історичної науки та сучасний стан історичних інституцій, їхні ролі у суспільному житті, оцінювати та визначати історичні джерела (пам'ятки).

ПК – 06. Здатність застосовувати системні знання з історії та методики навчання історії у викладанні предмета в базовій середній школі, здійснювати структурування навчального матеріалу.

ПК – 07. Здатність застосовувати пошук, аналіз та розуміння архівних матеріалів, дискутувати про минуле в політичному й культурному аспектах.

ПК – 08. Здатність чітко і логічно відтворювати базові історичні знання, оцінювати нові відомості, факти, події та інтерпретації в контексті формування в учнів цілісної історичної картини світу.

3. ПЕРЕДУМОВИ ДЛЯ ВИВЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Передумовами вивчення навчальної дисципліни «Історія та культура країн ЦСЄ доби нового часу» є опанування таких навчальних дисциплін освітньої програми «Історія»:

Історія та культура західноєвропейського Середньовіччя (ОК 14),

Історія та культура країн ЦСЄ в добу Середньовіччя (ОК 18).

4. ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Відповідно до **освітньої програми «Історія»**, вивчення навчальної дисципліни повинно забезпечити досягнення здобувачами вищої освіти таких програмних результатів навчання (ПР):

Програмні результати навчання	Шифр ПР
Пояснює та аналізує суспільні явища, процеси й тенденції у державі та світі, концепцію сталого розвитку людства.	ПР – 01
Уміє використовувати інструменти демократичної правової держави у	ПР – 06

професійній та громадській діяльності.	
Застосовує методи та прийоми навчання, інновації, міжпредметні зв'язки у професійній діяльності у закладах загальної середньої освіти, фахової передвищої освіти, здатний оцінювати результати їх застосування.	ПР – 08
Здатний цінувати розмаїття та мультикультурність, керуватися в педагогічній діяльності етичними нормами, принципами толерантності, діалогу й співробітництва, проектувати психологічно безпечне й комфортне освітнє середовище у закладах загальної середньої освіти, враховуючи особливості національних спільнот.	ПР – 11
Характеризує об'єктивно й неупереджено історичні події та постаті різних історичних періодів.	ПР – 14
Знає історичні особливості розвитку регіонів України, реалізовує краєзнавчий підхід на уроках історії, у позакласній та позашкільній роботі з учнівською молоддю.	ПР – 18

Очікувані результати навчання, які повинні бути досягнуті здобувачами освіти після опанування навчальної дисципліни «Історія та культура країн ЦСЄ доби нового часу»:

Очікувані результати навчання з дисципліни	Шифр ПР
Здобувач вищої освіти повинен знати : становище народів Центрально-Східної Європи у період німецького, османського, австрійського, угорського та російського поневолення;	ПР 14, ПР 18
головні етапи національно-визвольних рухів народів Центрально-Східної Європи, їх боротьбу за відновлення своєї національної незалежності та державності;	ПР 14
основні події історії народів Центрально-Східної Європи у XIX – на початку XX ст.;	ПР 18
здобувачі вищої освіти повинні вміти :	ПР 06, ПР 08, ПР 11
- вирішувати дослідницькі завдання з різних теоретико-методологічних позицій;	
- аналізувати внутрішню та зовнішню політику країн Центрально-Східної Європи в Новий час;	ПР 01
- розрізняти специфіку історичного розвитку народів Центрально-Східної Європи в Новий час;	
- представляти результати своєї діяльності у вигляді письмових і усних відповідей.	ПР 08, ПР 11
- використовувати понятійний і термінологічний апарат предмету в процесі теоретичної і практичної діяльності після закінчення навчального закладу, в дослідницькій і аналітичній роботі, у викладанні історії у середній загальноосвітній школі.	ПР 08
володіти : - матеріалом навчальної дисципліни;	ПР – 08
- здібностями до складання бібліографії з тематики досліджень, що проводяться;	
- основними прийомами методичної роботи історика.	
- оволодіти навичками самостійної роботи з історичними джерелами і науковою літературою, пошуком необхідної інформації через мережу «Інтернет» для використання на семінарських заняттях, при написанні рефератів, курсових та бакалаврської робіт.	

5. ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання здобувачів вищої освіти з навчальної дисципліни є:

- стандартизовані тести;
- аналітичні звіти, реферати, есе;
- презентації та виступи на наукових заходах;
- інші види індивідуальних та групових завдань.

Форми контролю та критерії оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти

Форми поточного контролю: реферати, есе; презентації результатів виконаних завдань та досліджень; презентації та виступи на наукових заходах.

Форма модульного контролю: стандартизовані тести.

Форма підсумкового семестрового контролю: екзамен в усній формі за екзаменаційними білетами.

Методи контролю результатів навчання

Концепція організації навчального процесу в Ужгородському національному університеті розроблена на основі Закону України «Про вищу освіту», з урахуванням вимог Законів України «Про освіту», «Про загальну середню освіту» Статуту ДВНЗ «УжНУ», державних стандартів освітньої діяльності та вищої освіти та ін.

Положення про організацію освітнього процесу в ДВНЗ «УжНУ» від 24 грудня 2020 р. (URL: <https://www.uzhnu.edu.ua/uk/infocentre/get/48113>) передбачає низку складових згаданого процесу. Так, оцінювання якості знань здобувачів вищої освіти, в умовах організації навчального процесу за кредитно-модульною системою здійснюється шляхом поточного, модульного (проміжного), підсумкового (семестрового) контролю.

Види контролю результатів навчання. Оцінювання результатів навчання здобувача освіти з кожної навчальної дисципліни здійснюється на основі проведення різних видів контролю. В Університеті в освітньому процесі використовуються такі види контролю: вхідний, поточний; модульний, відстрочений, семестровий (курсний), атестація.

Вхідний контроль проводиться перед вивченням нового курсу з метою визначення рівня підготовки здобувачів освіти з дисциплін, на яких базується цей курс. Вхідний контроль проводиться на першому занятті за завданнями, що відповідають програмам попередніх дисциплін. За результатами вхідного контролю розробляються заходи з надання індивідуальної допомоги, коригування освітнього процесу. Поточний контроль проводиться науково-педагогічними працівниками на всіх видах аудиторних занять. Основне завдання поточного контролю – перевірка рівня підготовки здобувачів до виконання конкретної роботи. Основна мета поточного контролю – забезпечення зворотного зв'язку між науково-педагогічним працівником та здобувачами освіти. Інформація, одержана при поточному контролі, використовується як науковопедагогічним працівникам – для коригування методів і засобів навчання, так і здобувачами освіти – для планування самостійної роботи. Поточний контроль може проводитися у формі усного опитування або письмового експрес-контролю на практичних заняттях та лекціях, у формі колоквиуму, виступів здобувачів освіти при обговоренні питань на семінарських заняттях, у формі комп'ютерного тестування тощо. Форми проведення поточного контролю та критерії оцінювання результатів навчання визначаються робочою програмою навчальної дисципліни. Модульний контроль складається з поточного контролю та модульного контрольованого оцінювання. Упродовж семестру з усіх навчальних дисциплін, передбачених навчальним планом, проводяться модульні контролі, обов'язкові для всіх здобувачів освіти. Кількість модульних контролів залежить від обсягу навчальної дисципліни: 3 кредити – принаймні один модульний контроль, понад 3 кредити – не менше двох модульних контролів (відповідно до робочої програми навчальної дисципліни). При визначенні оцінки за модуль враховуються результати модульного контрольованого оцінювання

та поточного контролю під час навчальних занять, результати колоквиумів, виконання контрольних робіт, самостійної та індивідуальної роботи. Максимальна оцінка з кожного модульного контролю – 100 балів. Розподіл балів за поточний контроль та модульне контрольне оцінювання визначається робочою програмою навчальної дисципліни. На виконання письмового компонента модульного контрольного оцінювання відводиться до двох академічних годин. Здобувач освіти, який не з'явився на модульний контроль, може пройти його додатково у визначений кафедрою термін. Підсумкова модульна оцінка з навчальної дисципліни визначається як середнє арифметичне результатів усіх модульних контролів та виставляється за 100-бальною шкалою (шкалою ЄКТС та національною шкалою). Здобувач, який за результатами модульних контролів отримав від 0 до 34 балів, повинен до проведення підсумкового семестрового контролю покращити цю оцінку принаймні до показника не менше 35 балів під час чергування викладачів на кафедрі. Без такого покращення він до семестрового контролю не допускається.

Поточний контроль проводиться науково-педагогічними працівниками на всіх видах аудиторних занять. Основне завдання поточного контролю – перевірка рівня підготовки здобувачів до виконання конкретної роботи. Основна мета поточного контролю – забезпечення зворотного зв'язку між науково-педагогічним працівником та здобувачами ЗЗ освіти. Інформація, одержана при поточному контролі, використовується як науковопедагогічним працівникам – для коригування методів і засобів навчання, так і здобувачами освіти – для планування самостійної роботи. Поточний контроль може проводитися у формі усного опитування або письмового експрес-контролю на практичних заняттях та лекціях, у формі колоквиуму, виступів здобувачів освіти при обговоренні питань на семінарських заняттях, у формі комп'ютерного тестування тощо. Форми проведення поточного контролю та критерії оцінювання результатів навчання визначаються робочою програмою навчальної дисципліни.

Модульний контроль складається з поточного контролю та модульного контрольного оцінювання. Упродовж семестру з усіх навчальних дисциплін, передбачених навчальним планом, проводяться модульні контролі, обов'язкові для всіх здобувачів освіти. Кількість модульних контролів залежить від обсягу навчальної дисципліни: 3 кредити – принаймні один модульний контроль, понад 3 кредити – не менше двох модульних контролів (відповідно до робочої програми навчальної дисципліни). При визначенні оцінки за модуль враховуються результати модульного контрольного оцінювання та поточного контролю під час навчальних занять, результати колоквиумів, виконання контрольних робіт, самостійної та індивідуальної роботи. Максимальна оцінка з кожного модульного контролю – 100 балів (для спеціальності 222 Медицина – 200 балів). Розподіл балів за поточний контроль та модульне контрольне оцінювання визначається робочою програмою навчальної дисципліни. На виконання письмового компонента модульного контрольного оцінювання відводиться до двох академічних годин. Здобувач освіти, який не з'явився на модульний контроль, може пройти його додатково у визначений кафедрою термін. Підсумкова модульна оцінка з навчальної дисципліни визначається як середнє арифметичне результатів усіх модульних контролів та виставляється за 100-бальною шкалою, шкалою ЄКТС та національною шкалою. Здобувач, який за результатами модульних контролів отримав від 0 до 34 балів, повинен до проведення підсумкового семестрового контролю покращити цю оцінку принаймні до показника не менше 35 балів під час чергування викладачів на кафедрі. Без такого покращення він до семестрового контролю не допускається.

Підсумковий контроль проводиться з метою оцінювання результатів навчання на певному освітньому (освітньо-кваліфікаційному) рівні або на окремих його завершених етапах. Присвоєння здобувачу освіти кредитів ЄКТС і присудження кваліфікацій здійснюється винятково за результатами підсумкового контролю. Підсумковий контроль включає семестровий (курсний) контроль та атестацію здобувачів освіти.

Семестровий (курсний) контроль проводиться у формі екзамену, диференційованого заліку або заліку із конкретної навчальної дисципліни в обсязі навчального матеріалу, що визначений її робочою програмою, і в терміни, що встановлені навчальним планом. Терміни семестрового (курсного) контролю визначають графіки освітнього процесу та захисту курсових робіт (проектів) і практик. Екзамени та заліки проводяться, згідно з розкладом, який доводиться до відома викладачів і здобувачів освіти не пізніше, як за місяць до початку семестрового контролю. За наявності об'єктивних підстав здобувачу освіти розпорядженням декана факультету (директора інституту/філії)

може бути встановлений індивідуальний графік семестрового контролю. Здобувач освіти може не допускається до семестрового контролю з конкретної навчальної дисципліни, якщо у встановлені графіком освітнього процесу терміни він не підтвердив опанування на мінімальному рівні результатів навчання, оцінювання яких, згідно із робочою програмою навчальної дисципліни, має відбутися під час семестру.

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти

Вище вже було згадано, що розподіл балів за поточний контроль та модульне контрольне оцінювання визначається робочою програмою навчальної дисципліни.

Здобувачі вищої освіти слухають теоретичний матеріал навчальної дисципліни, передбачений у циклі лекційних занять. Навички самостійної підготовки вони вдосконалюють під час підготовки до практичних занять та виконання самостійних (індивідуальних) завдань.

Відповідно, оцінювання в рамках змістових модулів з дисципліни «Історія та культура країн ЦСЄ доби нового часу» здійснюється за наступною шкалою.

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти (модуль 1)

Поточне оцінювання та самостійна робота					Модульна контрольна робота	Сума
T1-3	T4-5	T6-7	T8-9	T10-11	50	100
10	10	10	10	10		

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти (модуль 2)

Поточне оцінювання та самостійна робота					Модульна контрольна робота	Сума
T12-13	T14-15	T16-17	T18-19	T20-22	50	100
10	10	10	10	10		

Оцінювання окремих видів навчальної роботи з дисципліни

Вид діяльності здобувача вищої освіти	Модуль 1		Модуль 2	
	Кількість	Максимальна кількість балів (сумарна)	Кількість	Максимальна кількість балів (сумарна)
Практичні заняття	5	30	5	30
Самостійна робота	1	20	1	20
Модульна контрольна робота	1	50	1	50
Разом		100		100

Критерії оцінювання модульної контрольної роботи

При оцінюванні модульної контрольної роботи враховується обсяг і правильність виконаних завдань:

- а) оцінка “відмінно” ставиться за правильне виконання всіх завдань;
- б) оцінка “добре” ставиться за виконання 75 % усіх завдань;
- в) оцінка “задовільно” ставиться, якщо правильно виконано більше 50% запропонованих завдань;
- г) оцінка “незадовільно” ставиться, якщо завдань виконано менше від 50 %.

Неявка на модульну контрольну роботу – 0 балів.

Ці оцінки трансформуються в рейтингові бали у такий спосіб:

“5” – 50 балів;

“4” – 40 балів;

“3” – 30 балів;

“2” – 20 балів.

Неявка на МКР – 0 балів.

Критерії оцінювання підсумкового семестрового контролю

Три теоретичні питання. Виконання завдання потребує повної аналітичної і змістовної відповіді, кожне питання оцінюється від 0 до 33-34 балів.

33-34 балів отримують здобувачі вищої освіти, які повно та ґрунтовно розкрили теоретичне питання, використавши при цьому не лише обов'язкову, а й додаткову літературу. 23-32 отримують здобувачі вищої освіти, які в цілому розкрили теоретичне питання, однак не повно і допустивши деякі неточності. При цьому не використав на достатньому рівні обов'язкову літературу. 37-40 балів отримують здобувачі вищої освіти, які правильно визначили сутність питання, але розкрили його не повністю, допустивши деякі незначні помилки. 22-31 балів отримують здобувачі вищої освіти, які правильно визначили сутність питання, розкривши його лише частково і допустивши при цьому окремі помилки, котрі не впливають на загальне розуміння питання. 21-12 балів отримують здобувачі вищої освіти, які правильно визначили сутність питання, недостатньо або поверхово розкривши більшість його окремих положень і допустивши при цьому окремі помилки, які частково вплинули на загальне розуміння проблеми. 0-11 балів отримують здобувачі вищої освіти, які частково та поверхово розкрили лише окремі положення питання і допустили при цьому певні суттєві помилки, котрі значно вплинули на загальне розуміння питання.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проєкту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

6. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

6.1. Зміст навчальної дисципліни

Модуль 1

ТЕМА №1. Вступ до навчальної дисципліни

Місце дисципліни «Історія та культура країн ЦСЄ доби нового часу» в системі історичної освіти й науки. Предмет і завдання дисципліни, її об'єкт і предмет. Субдисципліни (полоністика, богемістика, словакістика та ін.). Теоретико-методологічна основа дисципліни (принципи і методи) та понятійний апарат. Європа та її регіони. Центрально-Східна Європа як історичний і географічний регіон. Особливості й тенденції розвитку країн Центрально-Східної Європи доби Нового часу. Періодизація курсу.

Джерельна основа й історіографія історії країн ЦСЄ модерного часу. Роль опублікованих і неопублікованих (архівних) джерел. Образи історії країн ЦСЄ доби Нового часу на буденному і теоретичному рівнях свідомості. Провідні українські і зарубіжні дослідники. Дискусії щодо концептів «Центрально-Східна Європа», «Центральна Європа», «Східно-Центральна Європа», «Центральна і Східна Європа». Канони відповідних наукових досліджень та історичної пам'яті. Діяльність архівних систем та мереж архівів в країнах ЦСЄ щодо збереження історичної спадщини доби Нового часу. Основні підручники, навчальні посібники і наукова періодика.

Місце історії та культури країн ЦСЄ доби нового часу у шкільному курсі всесвітньої історії. Зміст, характер та рівень викладання історії та культури країн ЦСЄ доби нового часу в загальноосвітній школі. Вікові особливості сприйняття учням навчального матеріалу з нової історії. Специфіка засвоєння історичних понять та набуття навчальних компетентностей.

ТЕМА №2. Історія польських земель наприкінці XV – XVIII ст.

Політичний розвиток Польської держави в XVI – першій половині XVII ст. Формування станово-представницької монархії. Проблема абсолютизму. «Екзекуціоністський» рух. Вплив ідей Реформації на польські землі. Постанови Тридентського собору 1563 р. Зовнішня політика Польської держави в XVI – першій половині XVII ст. Люблінська унія (1569 р.). Політична криза 1570-х років. Початок правління династії Ваза. Внутрішня і зовнішня політика Сигізмунда III (1587–1632 рр.), Владислава IV (1632–1648 рр.) та Яна Казимира (1648– 668 рр.).

Розвиток кріпосницьких відносин у XVI – першій половині XVII ст. Фільварково-панщинна система. Розвиток ремесла і торгівлі, поява перших мануфактур. Соціальна структура Польщі у XVI – першій половині XVII ст. Селянські і козацькі рухи у першій половині та середині XVII ст.

Внутрішньо- і зовнішньополітична криза Речі Посполитої в середині XVII – початку XVIII ст., як наслідок панування фільварково-панщинної системи господарства та слабкості центральної адміністрації. Відносини Польщі з Османською імперією, Габсбурзькою монархією, Росією, Прусією та Швецією. Пожвавлення торгівлі і промисловості в другій половині XVIII ст. Спроба державних реформ 1760-х рр. Дисидентське питання. Барська конфедерація. Перший поділ країни (1772 р.). Політична боротьба в 70-80-ті рр. XVIII ст. Діяльність Великого сейму (1788-1792 рр.). Конституція 1791 р. Другий поділ Речі Посполитої (1793 р.). Повстання Т. Костюшко: селянське питання. Третій поділ Речі Посполитої (1795 р.).

Культур а Польщі. Вплив ідей французького Просвітництва на культурний розвиток Речі Посполитої. Освіта: шкільні реформи XVIII ст. та діяльність Едукаційної комісії. Розвиток науки: Я.Снядецький, Ю. Осинський, Я. Клюк. А. Нарушевич та його семитомна „Історія польського народу”. Суспільно-політична думка: Г. Коллонтай та С. Сташин. Література (просвітницький класицизм та його представники). Мистецтво та архітектура.

ТЕМА №3. Польський національно-визвольний рух кінця XVIII – 60-х років XIX ст.

Державно-правовий стан польських земель після 1795 р. Польські легіони. Політика Наполеона в польському питанні. Утворення Варшавського герцогства.

Новий поділ польських земель на Віденському конгресі 1815 р. Політика Росії, Австрії та Прусії на польських землях. Королівство Польське, Познанське велике князівство та Королівство Галичини і Лодомерії в 1815-1830-х рр. Листопадове повстання 1830-1831 рр.: причини, хід та наслідки. „Велика еміграція” і національно-визвольний рух у 30-40-х рр. XIX ст. Діяльність таємних організацій. Краківське повстання 1846 р.

Революція 1848-1849 рр. у Пруссії і Австрії та поляки. Передумови повстання 1864 р. „Червоні” і „білі” в повстанні, їх програми та еволюція поглядів. Європейські держави і польське повстання 1863-1864 рр. Хід повстання та головні причини його поразки.

ТЕМА №4. Історія чеських земель наприкінці XV – середині XIX ст.

Послаблення королівської влади та наростання соціальної напруги на зламі XV – XVI ст. Тридцятилітня війна та її наслідки для чеських земель. Зростання феодалного гніту та кріпосної залежності селян. „Петиційна кампанія” і повстання селян 1680 р. Урядова політика меркантилізму. Розвиток промисловості і торгівлі на початку XVIII ст. Державна самобутність Чехії (функції сейму та земської ради). „Реадмісія Чеської корони” (1708 р.). «Прагматична санкція» 1713 р. та її вплив на чеські землі. Німецька колонізація, як один із факторів втрати чехами власної національної самобутності. Політика „освідченого абсолютизму” в Чехії. Реорганізація органів управління. Реформи Марії-Терезії та Йосифа II. Аграрна реформа. Відміна особистої залежності селян. Реформа церкви. Адміністративна, судова та військова реформи. Шкільна реформа. Охорона здоров’я. Соціальне забезпечення.

Чеське національне Відродження (остання третина XVIII – 60-ті рр. XIX ст.), його етапи та сутність. Чеська культура. „Меттерніхівський абсолютизм” та наростання чеського національного руху в 1815-1848 рр. Ф. Палацький, Ф. Рігер, Ф. Браунер та А.Троян. Чеські землі напередодні та під час революції 1848 р.

Місце і роль католицької церкви у культурному житті чеських земель в XVII – XVIII ст. Культура Бароко. Реєкатолизація та її наслідки для розвитку наукової думки. Школа і освіта. Архітектура. К. Дінзенгофер. Я. Фішер. Д. Мартінеллі. Барокова скульптура (Я. Бендс, Ф. Брокаффа, М. Браун), живопис (К. Шкрета, П. Брандл), музика (А. Міхна) та література (Б. Балбін). Вплив ідей Просвітництва на освіту та науку. Діяльність чеських просвітників. Г.Добнер. Й.Добровський. Становлення журналістської справи. Чеський театр в першій половині XIX ст. Й. Тил. В. Кліунер. Архітектура (класицизм) та живопис. Розвиток науки. Я. Пуркіне.

ТЕМА №5. Національне відродження та спроби відновлення державної самобутності у Чехії в середині XIX ст.

Чеське національне Відродження (остання третина XVIII – 60-ті рр. XIX ст.), його етапи та сутність. Земський патріотизм. Діяльність чеських будителів (М. Крамеріус). Суспільно-економічний розвиток чеських земель в кінці XVIII – XIX ст. Промислова революція: етапи і наслідки. Сільське господарство в умовах розвитку капіталістичних відносин. Чеські землі в період наполеонівських воєн. „Меттерніхівський абсолютизм” та наростання чеського національного руху в 1815-1848 рр. Ф. Палацький, Ф. Рігер, Ф.Браунер та А. Троян.

Чеські землі напередодні революції 1848 р. Основні політичні угруповання. Петиційний період революції. Діяльність Святовацлавського комітету. Ліберальна буржуазія та її концепція австрославізму. Слов’янський з’їзд 1848 р. Празьке червене повстання 1848 р. Радикальна течія на завершальному етапі революції. Кромержжиський парламент. Ліквідація панщини та аграрна реформа. Празький Революційний комітет 1849 р. Конституція 1949 р. Значення революції 1848-1849 рр.

ТЕМА №6. Угорські землі наприкінці XV – середині XIX ст.

Битва при Могачі і розпад Угорського королівства. Становище угорських земель в XVI – першій половині XVII ст. Боротьба народів Угорщини та Трансильванії проти османського гніту. Антигабсбурзький визвольний рух в Угорщині та Трансильванії. Втрата суверенітету. Рух куруців в останній третині XVII ст. Імре Текелі.

Початок визвольної війни під проводом Ференца II Ракоці. Військові успіхи

куруців у 1704-1707 рр. Австрійська політика в Угорщині в першій половині XVIII ст. Переселенські рухи. Реформи Марії-Терезії в Угорщині. Йозефінізм і реформи в Угорщині у 80-х рр. XVIII ст.

Республіканський рух кінця XVIII ст. “Угорські яacobінці”. Угорщина і наполеонівські війни. Соціально-економічний розвиток Угорщині в першій половині XIX ст. Еволюція капіталістичних відносин. Політика австрійського канцлера К.Меттерніха стосовно Угорщини.

Суспільно-політичний розвиток Угорщини в першій половині XIX ст. Іштван Сечені. Рух за реформи в 40-х рр. XIX ст. Лайош Кошут. Демократичні соціальні перетворення в ході революції 1848-1849 рр. Національне питання і національні конфлікти в період революції 1848-1849 рр. Інтервенція царської Росії і падіння революційного уряду Угорщини в 1849 р. Режим О.Баха в Угорщині.

ТЕМА №7. Національно-визвольна війна угорського народу на початку XVIII ст.

Визнання Державними Зборами Йосифа I Габсбурга королем Угорщини. Політика австрійських правителів. Початок війни за незалежність. Військові успіхи визвольної армії. Детронізація Габсбургів у 1707 р. Проголошення Ференца Ракоці II «правлячим князем». Загострення внутрішніх протиріч серед куруців. Криза визвольного руху. Поразка національного руху. Сатмарський мир 1711 р.

ТЕМА №8. Словацькі землі наприкінці XV – середині XIX ст.

Включення словацьких земель до складу монархії Габсбургів. Османська навала та її наслідки. Загарбання Південної Словаччини Туреччиною в середині XVI ст. Вплив австро-турецьких війн другої половини XVI ст. на становище Словаччини. Повернення Австрії Південної Словаччини. Реформація та контрреформація на словацьких землях. Словаччина в період угорських антигабсбурзьких виступів Г.Бетлена і Д.Ракоці та в роки австрійсько-османських воєн.

Словацьке національне Відродження. Еволюція національних вимог словаків у першій половині XIX ст. Участь словаків у революції 1848-1849 рр. „Вимоги словацького народу” (1848 р.). Словацька національна рада (1848 р.). 1-й і 2-й походи словацьких добровольців та їх наслідки. Петиція Словацької національної ради 1849 р. Становище словацьких земель після поразки революції 1848-1849 рр. Діяльність Л. Штура та його послідовників. Аграрний характер словацької економіки. Розвиток гірничої промисловості, тютюнової та деревообробної галузі.

ТЕМА №9. Болгарські землі під владою османів (кін. XV ст. – 1870-х роки)

Соціально-економічне становище болгарських земель під владою османів. Криза військово-ленної сипахійської системи та її наслідки. Чифтліки. „Друге видання кріпацтва”. Хараджем. Соціальне становище християнського населення. Ослаблення центральної влади і зростання могутності місцевих феодалів. Посилення репресій: спалахи релігійного мусульманського фанатизму та злодійства фанатиків-башибузуків. Еллінізація болгарської церкви. Наростання національно-визвольного руху. Пошуки закордонних союзників. «Тарновський заколот» 1786 р. Чипровецьке повстання 1688 р. Зближення болгар з Росією: політичний і релігійний аспекти проблеми. Болгарія в роки російсько-турецьких війн XVII – XVIII ст.

Болгарське національне Відродження другої половини XVIII – першої половини XIX ст. Зростання національної свідомості болгар. Боротьба за болгарську автономну церкву. Програма національно-культурних і конфесійних перетворень Н. Бозвелі та І. Макаріюпольського. Збройні виступи проти османського володарювання та участь болгарських добровольців у війнах проти Туреччини на боці християнських держав.

Селянські виступи 30-х рр. XIX ст. Розклад військово-ленної системи та зародження нових капіталістичних відносин. Соціальна диференціація сільського населення. Розвиток болгарських міст та поширення товарно-грошових відносин. Торгівля.

Перші політичні та економічні ознаки неминучого розпаду Османської імперії в середині XIX ст. Відновлення церковної самостійності та створення Болгарського екзархату (1870 р.). Суспільно-політичний рух у Болгарії в 60 – 70-ті рр. XIX ст. Діяльність Г. Раковського, Л. Каравелова, В. Левського та Х. Ботева. Болгарський революційний центральний комітет. Вересневе (1875 р.) квітневе (1876 р.) повстання та їх наслідки.

ТЕМА №10. Серби під владою Османів та Габсбургів та відновлення сербської державності у XIX ст.

Втрата власної державності та перетворення Сербії на частину Оттоманської Порти. Міграція сербського населення: напрями та форми. Сербія під османською владою: політичний, економічний та соціальний аспекти питання. Становище сербської православної церкви. Антитурецькі повстання (гайдуки та ускоки).

Піднесення антиосманських настроїв на сербських землях наприкінці XVII ст. Участь сербів у війнах Австрії з Османською імперією. Причини та наслідки переселення 1690 р. Серби в Габсбурзькій монархії. Імператорські дипломи (1690 р.). Наростання антагонізму між сербами і угорцями в XVIII ст. Заснування самостійної сербської церковної організації на чолі з митрополитом. Створення в 1702- 1703 рр. Потисько-Помориського кордону («границі»). Сербі під час угорського повстання Ф. Ракоці (1703-1704 рр.). Імператорські дипломи 1706 р. Зміцнення зв'язків сербів з Росією в першій третині XVIII ст. Австрійсько-турецька війна 1716-1718 рр. та її наслідки. Становище сербських земель в другій половині XVIII ст. Створення збройних загонів сербських добровольців («фрайкорів») та їх участь у війні Австрії проти Туреччини 1788-1791 рр. Здобуття сербами автономії в межах Белградського пашалика (1793 р.). Реформи в Белградському пашалику. Соціально-економічне становище сербських земель в другій половині XVII–XVIII ст. Головні причини занепаду сільського господарства, ремесла і торгівлі. Перше Сербське повстання (1804-1813 рр.). Карагеоргій. Хід та еволюція повстання: від локального бунту до широкого повстання, спрямованого на визволення з-під турецького гніту та відновлення державності. Вплив Росії, Австрії та Франції на Сербське повстання. Перемир'я 1807 р. та формування перших сербських органів державного управління. Бухарестський мирний договір 1812 р. і його роль у одержанні Сербією автономії. Причини поразки Першого Сербського повстання.

Друге Сербське повстання (1815 р.). Мілош Обренович. Боротьба Сербії та Росії за визнання сербської автономії в 20-х рр. XIX ст. Відновлення сербської державності під турецьким суверенітетом і російським протекторатом (хатішериф та берат). Сербія за правління Мілоша Обреновича. «Турецька конституція» 1838 р. Боротьба між князем Михайлом Обреновичем та „установобранителями” (захисниками конституції). Державотворчі процеси в Сербії за правління О. Карагеоргієвича (1843-1858 рр.). „Цивільний законник” (1844 р.) та «Законник про цивільно-судове слідство» (1853 р.). Формування зовнішньополітичної стратегії сербської держави („Начертання” І.Гарашанина). Загострення політичної боротьби в 50-х рр. XIX ст. Усунення О.Карагеоргієвича від влади та повернення Мілоша Обреновича. Внутрішня та зовнішня політика Мілоша Обреновича та його спадкоємців Михайла (1860-1868 рр.) та Мілана (1868-1889 рр.) Обреновичів. Суспільно-політичний рух в Сербії в 60-70-х рр. XIX ст. „Омладина”. Діяльність Намісництва. Конституція 1869 р.

ТЕМА №11. Хорватські та словенські землі наприкінці XV – середині XIX ст.

Турецький напад на Хорватію. Битва при Мохачі (1526 р.) та її політичні наслідки. Початок „двох століть суцільного плачу” хорватської історії. Селянське повстання 1573 р.

Поширення протестантизму на хорватських землях. Створення Воєнної Границі (Країни). Державно-правове становище Хорватії в Габсбурзькій монархії. Ідея слов'янської єдності.

Формування антигабсбурзької опозиції в Хорватії. Змова П. Зринського і Ф.Франкопана та її результати. Зміцнення Габсбурзької політики централізму і абсолютизму. Обмеження хорватської автономії. Адміністративне підпорядкування хорватських земель угорцям в 1760-х рр. Антихорватський характер реформ Марії-Терезії. Розширення хорватських адміністративних кордонів в межах Габсбурзької монархії наприкінці XVII – початку XVIII ст. Хорватські землі за правління Йосифа II (1780-1790 рр.). Політика понімечення і мадяризації та реакція консервативних кіл хорватського дворянства. Діяльність І. Мартиновича та формування нової генерації представників національно-визвольного руху.

Хорватські землі в роки наполеонівських війн. „Іллірійські провінції”. Об'єднання всіх хорватських земель у складі Австрії в середині другого десятиріччя XIX ст. Угорський наступ на національні права хорватів в 1820-1830-х рр. Формування руху національного відродження. Доба ілліризму (Л. Гай). Діяльність бана Хорватії Й. Єлачича. Хорватські землі в роки революції 1848-1849 рр. та політичної реакції.

Зміцнення феодального гніту та селянські виступи на словенських землях в XVI ст. Словенські землі в епоху Реформації та Контрреформації. Словенські землі під владою Австрії в другій половині XVII ст. Зростання ролі католицької церкви. Реалізація реформ Марії-Терезії та Йосифа II на словенських землях. Головні причини економічного погравлення XVIII – першої половини XIX ст. Словенські землі в роки наполеонівських війн. Словенія у складі „Іллірійських провінцій” (1809-1813 рр.). Повернення словенських земель до Австрійської імперії. Політика понімечення. Іллірійський рух в Словенії. С.Враз. Активізація словенського національного руху. Революція 1848-1849 рр. Програма „Об'єднаної Словенії”. Політична боротьба лівих і правих. Антифеодальна виступи селян в 1848 р. та їх наслідки.

ТЕМА №12. Утворення Румунії.

Період національного відродження у Волощині та Молдові. Розширення автономії князівств у 20-30-х рр. XIX ст. Органічні регламенти. Назрівання кризи феодальних порядків.

Революція 1848 р. у князівствах. Діяльність Н. Белческу.

Політичний розвиток князівств у 50-60 -х роках. Об'єднання Молдови і Волощини та європейські держави. Утворення Румунії. Правління О. Кузи. Демократичні реформи. Переворот 1866 р. Початок правління династії Гогенцоллернів.

ТЕМА №13. Історія польських земель в другій половині XIX – на поч. XX ст.

Русифікаторська і германізаторська політика Росії й Пруссії на польських землях, її елементи. Особливий статус польських земель у складі Габсбурзької монархії. Розмежування політичних сил в першому десятиріччі після Січневого повстання 1863-1864 рр. „Станчики” та лоялісти. Виникнення польського соціалістичного руху. Програми і діяльність польських соціалістичних партій: „Пролетаріат” (1882 р.), Польської соціалістичної партії (1893 р.), Соціал-демократії Королівства Польського (1893 р.) і Литви (1900 р.). Становлення селянського політичного руху – „Стронніцтво людове” (1895 р.), Польська селянська партія (1903 р.). Національний табір в суспільно-політичному житті польських земель. Діяльність Ліги народової (1893 р.). Активізація політичного життя на початку XX ст. Бойова організація. Революція 1905-1907 рр. у Королівстві Польським та її політичні наслідки. Визначення двох головних політичних течій – націонал-демократії (Р. Дмовський) та „революційної фракції” Польської соціалістичної партії. Дискусії про зовнішньополітичну орієнтацію Польщі (країни Антанти або Троїстого союзу). Форми польського суспільного руху. Створення польських підпільних збройних загонів на початку XX ст.

Культура Польщі. „Традиціоналізм” в польській культурі, як основа романтизму. Вплив ідей романтизму на розвиток музичного мистецтва (Ф. Шопен) та літератури (А.Мальчевський, А. Міцкевич та ін.). Характерні риси позитивістської літератури та її найвідоміші представники – Б. Прус, Г. Сенкевич, М. Конопєцька. Тема польської старовини в живописі. Польський театр і драматургія кінця XIX – початку XX ст. Освіта і наука: діяльність Головної школи та Варшавського наукового товариства (1907 р.). Вклад М. Складовської-Кюрі, З. Врублевського, Н. Цибульського у розвиток науки. Діяльність членів краківської історичної школи.

ТЕМА №14. Чеські землі в другій половині XIX – на поч. XX ст.

Чеські землі в період неоабсолютистського режиму Франца Йосифа I (1848-1916 рр.). Зміцнення імперської центральної влади та ліквідація політичної самобутності історичних земель. Форми захисту національно-правових інтересів чеської буржуазії (громадські організації, культурно-спортивні спілки, ощадні каси, гуртки тощо). Перехід правлячих кіл Австрійської імперії до конституційних форм правління. „Жовтневий диплом” 1860 р. Консолідація чеської ліберальної буржуазії. Утворення та діяльність Національної партії (1860 р.). „Земські статuti” 1861 р.

Утворення дуалістичної Австро-Угорської держави і чеські землі. Конституція 1867 р. Чеське суспільство в період введення дуалізму. Табори. Боротьба за чесько-австрійську угоду. Декларація 1868 р. Фундаментальні статті 1871 р. Головні положення „Квітневої конституції” 1873 р. Протистояння чехів і німців. Старочехи і младочехи. Діяльність чеських депутатів в стінах парламенту. Чеський клуб та його чотири меморандуми. Крах політики старочехів та зміцнення позицій младочехів. Боротьба соціал-демократів за загальне виборче право в 90-х рр. XIX ст. „Реалістичний” рух. Т.Масарик. Чесько-німецька угода „пунктуації” (1890 р.) та її вплив на суспільно-політичне життя.

Завершення промислової революції на чеських землях та її соціальні наслідки. Активізація чеського національно-визвольного руху в кінці XIX – на початку XX ст. Диференціація національно-політичних сил. Введення загального виборчого права (1907 р.) та розклад політичних сил в рейхсраті після виборів 1907 р. Формування концепцій чеських зовнішньополітичних пріоритетів. Діяльність Слов'янського союзу в стінах рейхсрату. Загострення чесько-німецького протистояння напередодні Першої світової війни.

Специфіка розвитку чеської культури у другій половині XIX – початку XX ст. Освіта і наука в Чехії. Й. Кайл. Т. Масарик. Я.Голл. Л. Нідерле. Діяльність Чеської Академії наук (1880 р.) та вищих навчальних закладів. Розвиток літератури: Я. Неруда, С.Чех, А. Ірасек. Образотворче мистецтво: Й. Манера та його „Пори року”, М. Алеш, Й.Мислбек. Архітектура. Музика: Б. Сметана, А. Дворжак. Спортивна культура.

ТЕМА №15. Угорські землі в другій половині XIX – на початку XX ст.

Передумови дуалістичної угоди 1867 р. Австро-угорська угода 1967 р. і позиція Ференца Деяка. Державно-політичне становище Угорщини в системі дуалізму. Політика уряду Калмана Тіси (1875-1890 рр.). Закон 1868 р. “Про національне рівноправ'я”, його оцінка та практика втілення.

Соціально-економічний розвиток Угорщини в останній третині XIX на початку XX ст. Зародження робітничого і соціал-демократичного руху в Угорщині в другій половині XIX ст. Суспільно-політичне становище в Угорщині в кінці XIX ст. Святкування 1000-річчя в 1896 р.

Угорський вплив на зовнішню політику Австро-Угорської монархії. Національні проблеми Угорщини рубежу XIX-XX ст.

Суспільно-політична боротьба в Угорщині на початку XX ст. (1900-1914 рр.).

Соціально-економічний розвиток Угорщини на початку ХХ ст. (1900-1914 рр.). Липнева криза 1914 р. і позиція Угорщини.

Роль угорської культури у піднесенні національної свідомості в першій половині ХІХ ст. Угорська культура другої половини ХІХ – початку ХХ ст.

ТЕМА №16. Словацькі землі в другій половині ХІХ – на початку ХХ ст.

Політична криза в Австрійській імперії кінця 50 – початку 60-х рр. ХІХ ст. та початок нового етапу словацького національного руху. „Меморандум словацького народу” (1861 р.). Утворення та діяльність „Матиці Словацької”. Австро – угорська угода 1867 р. та її наслідки. Політика мадяризації на словацьких землях. „Нова школа” та її роль в розколі словацького національного руху. Чесько-словацька співпраця на початку ХХ ст. Гласисти. Консолідація словацьких національних сил напередодні Першої світової війни. Економічний розвиток словацьких земель на рубежі ХІХ – ХХ ст. Словацьке питання напередодні Першої світової війни.

ТЕМА №17. Історія Болгарії останньої третини ХІХ – початку ХХ ст.

Російсько-турецька війна 1877-1878 рр. та звільнення Болгарії від османського панування. Основні положення Сан-Стефанського мирного договору (1878 р.). Берлінський конгрес та його рішення. Утворення основ болгарської державності. Установчі збори. Тирновська конституція (1879 р.). Державний переворот 1881 р. та зміна зовнішньополітичних пріоритетів Болгарії. Протистояння лібералів і консерваторів. Політичне життя Східної Румелії в 1879-1885 рр. Об'єднання Болгарського князівства і Східної Румелії в 1885 р. Болгаро-сербська війна 1885-1886 рр. та її наслідки. „Болгарська криза” (1886-1887 рр.). Болгарія в роки правління уряду А. Стамболова (1886-1894 рр.). Політичний розвиток Болгарії на рубежі ХІХ – ХХ ст. Формування багатопартійної політичної системи. Економічний розвиток кінця ХІХ – початку ХХ ст. Зовнішня політика Болгарії на початку ХХ ст. Створення Балканського союзу (1912 р.). Перша Балканська війна (1912 р.). Лондонський мирний договір. Друга Балканська війна (1913 р.) та її наслідки. Болгарія напередодні Першої світової війни.

Культурно-освітянська діяльність Паїсія Хілендарського та Софронія Врачанського. Розвиток освіти та книгодрукування. Софійський університет. Болгарська Академія наук. Діяльність Народного театру (1904 р.). Музичне та образотворче мистецтво. Державна школа живопису. (1896 р.). Архітектура.

ТЕМА №18. Історія Сербії останньої третини ХІХ – початку ХХ ст.

Сербія під час Східної кризи 1875-1878 рр. Сан-Стефанський мирний договір (1878 р.) та здобуття Сербією повного державного суверенітету. Розвиток сербських державних інститутів в 80-х рр. ХІХ ст. Формування багатопартійної політичної системи.

Проголошення Сербії королівством (1882 р.). Криза режиму Мілана Обреновича. Тимоцьке повстання 1883 р. Сербсько-болгарська війна 1885-1886 рр. та її наслідки. Конституція 1888 р. Сербія за правління О. Обреновича (1889-1903 рр.). Політична криза в Сербії (1897-1899 рр.). Конституція 1901 р. Державний переворот 1903 р. Відновлення династії Карагеоргієвичів. Внутрішня і зовнішня політика П. Карагеоргієвича на початку ХХ ст. Завершення промислового перевороту в 80-90-х рр. ХІХ ст. Сербія в Балканських війнах 1912-1913 рр. Територіальне розширення Сербії в 1912-1913 рр. та зміцнення позицій на Балканах. Сербія напередодні Першої світової війни.

Розвиток освіти та науки. Сербська Академія наук (1886 р.). Белградський університет (1905 р.). „Поворот до Європи” в сербській культурі на рубежі XIX – XX ст. Народний театр. Музичне мистецтво. Живопис. Архітектура.

ТЕМА №19. Хорватські та словенські землі в другій половині XIX – на початку XX ст.

Адміністративні та політичні зміни в 1850-х рр. Створення хорватських органів адміністративного самоврядування. Конституція 1861 р. та політична криза в Габсбурзької монархії. Хорватський Сабор в 60-х рр. XIX ст. Діяльність політичних партій: правої (А.Старчевич), народної ліберальної (Ю. Штроссмайер) та партії „мадяронів” (І.Мажуранич). Хорватсько-угорський договір 1868 р. про об’єднання хорватів і угорців у спільному державному утворенні. Державно-правовий статус Триєдиного королівства. Зміни та доповнення до хорватсько-угорського договору. Політика мадяризації хорватів. Загострення політичної ситуації на хорватських землях наприкінці XIX ст. Соціально-економічний розвиток.

Формування молодіжного руху за ревізію „ідеалістичних” поглядів та дій політиків. С. Радич. Утворення та діяльність селянської, прогресивної та соціалістичної партій. Сербо-хорватська коаліція 1905 р. Опір хорватів політиці Відня та Будапешта напередодні Першої світової війни.

Югославська Академія наук та мистецтва (1867 р.). Діяльність Загребського університету. „Епоха Шеноа” у хорватській літературі (1861-1881 рр.). Специфіка доби „хорватського модерну” (1895-1914 рр.). Академічний реалізм та імпресіонізм у живописі.

Словенські землі в період встановлення абсолютистського режиму та політичної реакції (50-ті рр. XIX ст.). Адміністративний поділ словенських земель (Каринтія, Штірія, Істрія). Культурно-просвітницька діяльність місцевої інтелігенції. „Матиця Словенська” (1864 р.). Дві ідеологічні течії в словенському політичному житті другої половини XIX ст.: молодословенці (ліберали) та старословенці (консерватори). Національно-визвольний рух в останній третині XIX ст. Діяльність лібералів. Кампанія мітингів (таборів). Створення словенських політичних партій.

Соціально-економічний розвиток словенських земель в другій половині XIX – початку XX ст. Аграрна криза 1870-90-х рр. та її вплив на сільськогосподарське виробництво. Завершення промислового перевороту. Зміни в соціальній структурі населення. Політична боротьба молодословенців та старословенців на рубежі XIX – початку XX ст. Словенсько-німецькі відносини. Еволюція ідеології молодословенців на початку XX ст. Виникнення та діяльність підпільних революційних груп радикальної інтелігенції. Словенія напередодні Першої світової війни.

ТЕМА №20. Румунія в останній третині XIX – на початку XX ст.

Конституція 1866 р. Передумови боротьби за національну незалежність Румунії. Участь у російсько - турецькій війні 1877 - 1878 рр. Проголошення і міжнародне визнання державної незалежності Румунії. Зовнішньополітична орієнтація країни.

Успіхи капіталізму в Румунії. Австро-німецький капітал в країні. Аграрне питання та аграрне законодавство. Протекціоністські закони. Селянське повстання 1907 р. Аграрні реформи 1907 - 1910 рр.

Зовнішня політика Румунії в кінці XIX - на початку XX ст. Питання про майбутнє Трансільванії. Румунія і балканські війни. Румунія у роки Першої світової війни.

ТЕМА №21. Національне питання в регіоні Центрально-Східної Європи у роки Першої світової війни.

Польське питання в роки Першої світової війни. Листопадовий маніфест 1916 р. імператорів Вільгельма II і Франца Йосифа I. Політика царської Росії в «польському

питанні”. Вплив Лютневої та Жовтневої революцій в Росії на зміну характеру вирішення польського питання в 1917 р. Формування інститутів державної влади в країні і за рубежем в 1917 – 1918 р.

Чеське національне питання в роки Першої світової війни. Діяльність чеських емігрантів на Заході та в Росії. Т. Масарик. «Мафія». Клівлендська угода 1915 р. Боротьба за міжнародне визнання Чехословацької національної ради. Формування чехословацької армії. Відношення чеської і словацької громадськості до війни. Піттсбургська угода 1918 р. Вашингтонська декларація 1918 р. Словацьке питання в роки Першої світової війни. А.Глінка.

Болгарія в Першій світовій війні. Протистояння політичних сил у період нейтралітету. Перемога антиантантівських сил. Договір про дружбу і союз Болгарії та Німеччини 1915 р. Участь болгарської армії в бойових діях на боці Центральних держав. Вплив війни на соціально-економічне становище болгарського суспільства. Владайське (солдатське) повстання 1918 р. Р. Даскалов. Друга «національна катастрофа». Окупація Болгарії військами Антанти.

Сербія в роки Першої світової війни. Загострення відносин між Сербією й Австро-Угорщиною. Сараєвське вбивство. Ультиматум Відня та відповідь сербського уряду. Оголошення війни Сербії. Хід воєнних дій у 1914-1915 р. Окупація Сербії. Топлицьке повстання 1917 р. Плани вирішення югославського питання в роки війни. Програма Н.Пашича. Нішська декларація.

ТЕМА №22. Зміст, характер та рівень викладання історії та культури країн ЦСЄ доби нового часу у шкільному курсі всесвітньої історії в загальноосвітній школі

Завдання вивчення історії та культури країн ЦСЄ доби нового часу у шкільному курсі всесвітньої історії. Зміст навчального матеріалу. Вікові особливості сприйняття учням навчального матеріалу з нової історії. Специфіка засвоєння історичних понять та набуття навчальних компетентностей. Навчально-методичний комплекс вивчення даного періоду історії. Аналіз матеріалу з історії та культури країн ЦСЄ доби нового часу у шкільному курсі всесвітньої історії у шкільних підручниках з всесвітньої історії.

6.2. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин					
	Форма навчання: денна					
	Усього	у тому числі				
лекції		практичні (семінарські)	лабораторні	індивідуальна робота	самостійна робота	
6-й семестр						
Модуль 1						
Тема 1. Вступ до навчальної дисципліни	4	2				2
Тема 2. Історія польського народу наприкінці XV – XVIII ст.	5	1	4			
Тема 3. Польський національно-визвольний рух к. XVIII – 60-х років XIX ст.	5		2			3
Тема 4. Історія чеських земель наприкінці XV –	7	4				3

середині XIX ст.						
Тема 5. Національне відродження та спроби відновлення державної самобутності у Чехії в середині XIX ст.	2		2			
Тема 6. Угорські землі наприкінці XV – середині XIX ст.	8	4				4
Тема 7. Національно-визвольна війна угорського народу на початку XVIII ст.	4		2			2
Тема 8. Словацькі землі наприкінці XV – середині XIX ст.	5	2				3
Тема 9. Болгарські землі під владою османів (кінця XV ст. – 1870-х роках)	6	2	2			2
Тема 10. Серби під владою Османів та Габсбургів та відновлення сербської державності у XIX ст.	7	3	2			2
Модульна контрольна робота	2					
Разом за модуль	56	18	14			22
Модуль 2						
Тема 11. Хорватські та словенські землі наприкінці XV – середині XIX ст.	5	2				3
Тема 12. Утворення Румунії.	5	2				3
Тема 13. Історія польських земель в другій половині XIX – на поч. XX ст.	6	2				4
Тема 14. Чеські землі в другій половині XIX – на поч. XX ст.	6	2				4
Тема 15. Угорські землі в другій половині XIX – на початку XX ст.	4					4
Тема 16. Словацькі землі у XIX – на початку XX ст.	8	2	2			4
Тема 17. Історія Болгарії останньої третини XIX – початку XX ст.	5	2				3
Тема 18. Історія Сербії останньої третини XIX – початку XX ст.	5	2				3
Тема 19. Хорватські та словенські землі в другій половині XIX – на початку XX ст.	4	2				2
Тема 20. Румунія в останній третині XIX – на початку XX ст.	8	4	2			1

Тема 21. Національне питання в регіоні Центрально-Східної Європи у роки Першої світової війни.	7	2	2			3
Тема № 22. Зміст, характер та рівень викладання історії та культури країн ЦСЄ доби нового часу у шкільному курсі всесвітньої історії в загальноосвітній школі.	5					5
Модульна контрольна робота	2					
Разом за модуль	64	22	6			34
Разом за семестр	120	40	20			60

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин					
	Форма навчання: заочна					
	Усього	у тому числі				
		лекції	практичні (семінарські)	лабораторні	індивідуальна робота	самостійна робота
2-й семестр						
Модуль 1						
Тема 1. Вступ до навчальної дисципліни	6	1				5
Тема 2. Історія польського народу наприкінці XV – XVIII ст.	6	1				5
Тема 3. Польський національно-визвольний рух кінця XVIII – 60-х років XIX ст.	6	1				5
Тема 4. Історія чеських земель наприкінці XV – середині XIX ст.	6					6
Тема 5. Національне відродження та спроби відновлення державної самобутності у Чехії в середині XIX ст.	6	1				5
Тема 6. Угорські землі наприкінці XV – середині XIX ст.	5	1				4
Тема 7. Національно-визвольна війна угорського народу на початку XVIII ст.	6					6
Тема 8. Словацькі землі наприкінці XV – середині XIX ст.	5	1				4
Тема 9. Болгарські землі під владою османів (кінець XV ст. – 1870-х роках)	8		2			6
Тема 10. Сербі під владою Османів та Габсбургів та відновлення сербської державності	6					6

у XIX ст.						
Разом за модуль 1	60	6	2			52
Модуль 2						
Тема 11. Хорватські та словенські землі наприкінці XV – середині XIX ст.	6	1				5
Тема 12. Утворення Румунії.	6	1				5
Тема 13. Історія польських земель в другій половині XIX – на поч. XX ст.	6	1				5
Тема 14. Чеські землі в другій половині XIX – на поч. XX ст.	5					5
Тема 15. Угорські землі в другій половині XIX – на початку XX ст.	6	1				5
Тема 16. Словацькі землі у XIX – на початку XX ст.	4	1				3
Тема 17. Історія Болгарії останньої третини XIX – початку XX ст.	5					5
Тема 18. Історія Сербії останньої третини XIX – початку XX ст.	4	1				3
Тема 19. Хорватські та словенські землі в другій половині XIX – на початку XX ст.	3					3
Тема 20. Румунія в останній третині XIX – на початку XX ст.	5		2			3
Тема 21. Національне питання в регіоні Центрально-Східної Європи у роки Першої світової війни.	3					3
Тема № 22. Зміст, характер та рівень викладання історії та культури країн ЦСЄ доби нового часу у шкільному курсі всесвітньої історії в загальноосвітній школі.	7		2			5
Разом за модуль	60	6	4			50
Разом за семестр	120	12	6			102

6.3. Теми практичних (семінарських) занять

Денна форма навчання

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Історія польського народу наприкінці XV – XVIII ст. Феодально-кріпосницькі відносини	2
2	Національно-визвольний рух на польських землях наприкінці XVIII – 60-х рр. XIX ст.	2

3	Національне відродження та спроби відновлення державної самобутності у Чехії	2
4	Національно-визвольна війна угорського народу на початку XVIII ст.	2
5	Болгарські землі під владою османів (друга половина XVII ст. – 1870-х роках)	2
6	Серби під владою Османів та Габсбургів та відновлення сербської державності у XIX ст.	2
7	Словацькі землі у XIX – на початку XX ст.	2
8	Румунія в 1866 – 1918 рр.	2
9	Національні питання в регіоні Центрально-Східної Європи у роки Першої світової війни	2
10	Зміст, характер та рівень викладання історії та культури країн ЦСЄ доби нового часу у шкільному курсі всесвітньої історії в загальноосвітній школі.	2
Всього:		20

Заочна форма навчання

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Болгарські землі під владою османів (друга половина XVII ст.. – 1870-х роках)	2
2	Румунія в 1866 – 1918 рр.	2
3	Зміст, характер та рівень викладання історії та культури країн ЦСЄ доби нового часу у шкільному курсі всесвітньої історії в загальноосвітній школі.	2
Всього:		20

6.4. САМОСТІЙНА РОБОТА

№ з/п	Назва теми	Кіл-ть год. д.ф.н.	Кіл-ть год. з.ф.н.
1.	Тема 1. Історія польського народу наприкінці XV – XVIII ст.	4	2
2.	Тема 2. Феодально-кріпосницькі відносини у Польщі в XVI – першій половині XVII ст.		5
3.	Тема 3. Польський національно-визвольний рух к. XVIII – 60-х років XIX ст.	2	5
4.	Тема 4. Історія чеських земель наприкінці XV – середині XIX ст.	4	5
5.	Тема 5. Національне відродження та спроби відновлення державної самобутності у Чехії в середині XIX ст.		5
6.	Тема 6. Угорські землі наприкінці XV – середині XIX ст.	4	5
7.	Тема 7. Національно-визвольна війна угорського народу на початку XVIII ст.	2	5

8.	Тема 8. Словацькі землі наприкінці XV – середині XIX ст.	3	5
9.	Тема 9. Болгарські землі під владою османів (к. XV ст. – 1870-х роках)	2	5
10.	Тема 10. Серби під владою Османів та Габсбургів та відновлення сербської державності у XIX ст.	3	5
11.	Тема 11. Хорватські та словенські землі наприкінці XV – середині XIX ст.	3	2
12.	Тема 12. Утворення Румунії.	4	5
13.	Тема 13. Історія польських земель в другій половині XIX – на поч. XX ст.	4	5
14.	Тема 14. Чеські землі в другій половині XIX – на поч. XX ст.	4	5
15.	Тема 15. Угорські землі в другій половині XIX – на початку XX ст.	4	5
16.	Тема 16. Словацькі землі у XIX – на початку XX ст.	4	5
17.	Тема 17. Історія Болгарії останньої третини XIX – початку XX ст.	2	4
18.	Тема 18. Історія Сербії останньої третини XIX – початку XX ст.	2	4
19.	Тема 19. Хорватські та словенські землі в другій половині XIX – на початку XX ст.	1	4
20.	Тема 20. Румунія в останній третині XIX – на початку XX ст.	1	4
21.	Тема 21. Національне питання в регіоні Центрально-Східної Європи у роки Першої світової війни.	2	4
22.	Тема № 22. Зміст, характер та рівень викладання історії та культури країн ЦСЄ доби нового часу у шкільному курсі всесвітньої історії в загальноосвітній школі.	5	5
	Разом	60	102

Теми рефератів, курсових та бакалаврських робіт

1. Головні тенденції економічного розвитку польських земель у Новий час.
2. Культура польського народу у Новий час.
3. Специфіка політичного розвитку польських земель в останній третині XIX – на початку XX ст.
4. Чеське станове повстання 1618 – 1620 рр.: причини, хід та наслідки.
5. Культура чеського народу у Новий час.
6. Чеське національне Відродження.
7. Участь чехів у революції 1848 – 1849 рр.

8. Головні тенденції соціально-економічного розвитку чеських земель у Новий час.
9. Головні тенденції соціально-економічного розвитку словацьких земель у Новий час.
10. Словацький національний рух наприкінці XVIII – у першій половині XIX ст. Боротьба за кодифікацію словацької літературної мови.
11. Словаки в революції 1848-1849 рр.
12. Битва при Мохачі та розпад Угорського королівства.
13. Боротьба народів Угорщини та Трансільванії проти османського гніту.
14. Угорщина під владою Габсбургів. Національно-визвольна війна під керівництвом Ф.Ракоці II (1703-1711 рр.).
15. Угорщина в роки Першої світової війни.
16. Культура угорського народу у Новий час.
17. Трансільванія під скіпетром Габсбургів (1690-1848 рр.).
18. Утворення Румунії та її міжнародне визнання.
19. Румунія у роки Першої світової війни.
20. Культура румунського народу у Новий час.
21. Болгарське Національне Відродження.
22. Національно-визвольна боротьба болгарського народу проти османського панування наприкінці XVIII – середині XIX ст.
23. Головні тенденції соціально-економічного розвитку Болгарії у Новий час.
24. Культура болгарського народу у Новий час.
25. Сербські землі в другій половині XVII – XVIII ст.
26. Національно-визвольна боротьба сербського народу проти османського панування у першій половині XIX ст.
27. Формування багатопартійної політичної системи в сербській державі на рубежі XIX – XX ст.
28. Головні тенденції соціально-економічного розвитку сербських земель у Новий час.
29. Культура сербського народу у Новий час.
30. Хорватські землі у складі володіння Габсбургів. Утворення військового кордону.
31. Антигабсбургська опозиція в Хорватії. Змова Зрінських-Франкопан.
32. Хорватські землі в австро-турецьких війнах кінця XVII – XVIII ст.
33. «Прагматична санкція» 1713 р. Об'єднання Королівства Далмація, Хорватія і Славонія з Угорським королівством
34. Головні тенденції соціально-економічного розвитку хорватських земель у Новий час.
35. Культура хорватського народу у Новий час.
36. Словенські землі під владою Габсбургів (друга половина XVII – XVIII ст.).
37. Політичний та соціально-економічний розвиток словенських земель на зламі XIX – XX ст.
38. Словенська культура у Новий час.
39. Південні слов'яни у роки Першої світової війни. Югославізм.
40. Викладання історії та культури країн ЦСЄ доби нового часу в загальноосвітніх школах України: стан і перспективи.

7. ІНСТРУМЕНТИ, ОБЛАДНАННЯ ТА ПРОГРАМНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ, ВИКОРИСТАННЯ ЯКИХ ПЕРЕДБАЧАЄ НАВЧАЛЬНА ДИСЦИПЛІНА

Технічні засоби: ноутбук та проектор для презентацій.

Обладнання: карта, дошка, ілюстрації.

Програмне забезпечення: Програмне забезпечення: Google Chrome, Microsoft Word, Power Point, а також навчальні платформи: Moodle і Google Meet.

8. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Основна література

1. Вандич П. Ціна свободи: Історія Центрально-Східної Європи від Середньовіччя до сьогодення: Пер. з англ. 2-е вид., доп. К., 2004.
2. Дворнік Ф. Слов'яни в європейській історії та цивілізації. / Пер. з англ. К., 2000.
3. Дейвіс Н. Європа. Історія. К., 2006.
4. Історія західних і південних слов'ян (з давніх часів до XX ст.). Навчальний посібник / За ред. В.Ярового. К., 2001.
5. Історія західних та південних слов'ян XX століття. Навч. посібник / Є.Пугач, С.Страшнюк, Р.Постоловський. Х., 1998.
6. Історія Центрально-Східної Європи. / За ред. Л. Зашкільняка. Л., 2001.
7. Концепт «Європа»: Навчальний посібник / Ващенко А.В., Гаврилов В.М., Дятлов В.О., Казимір В.А., Кеда М.К., Коваленко О.О., Соломенна Т.В. Чернігів: Десна Поліграф, 2018. 296 с.
8. Кріль М. Історія Центрально-Східної Європи. Навчальний посібник. К., 2008.
9. Методичні рекомендації з виконання наукових робіт для студентів спеціальностей 014.03 Середня освіта (Історія), 032 Історія та археологія, 034 Культурологія. Я.А.Алешкевич, Н.М.Жулканич, І.І. Скиба, І.О. Шніцер. Ужгород, 2022. 49 с.
10. Положення про організацію освітнього процесу в ДВНЗ «УжНУ» від 24 грудня 2020 р. URL: <https://www.uzhnu.edu.ua/uk/infocentre/get/48113>.
11. Рудько С.О. Історія Центрально-Східної Європи (кін.XVIII - поч.XXI ст.): Навчально-методичний посібник з курсу. - Вид. 2-ге, доповнене. – Острог, 2010. 220 с.
12. Самчук В. Л. Культура південних і західних слов'ян. Навчальний посібник. Миколаїв, 2002.
13. Страшнюк С. Історія Центрально-Східної Європи. Посібник для студентів історичних і гуманітарних факультетів університетів. Львів, 2001.
14. Туряниця І., Ісак Ю. І., Андрусак Я. Я. Доба Нового часу у періодизаційних схемах історичної науки в Україні: понятійний апарат і методологічні засади. *Věda a perspektivy: Multidisciplinární mezinárodní vědecký magazín: Мультидисциплінарний міжнародний журнал. Praha, 2023. № № 8 (27). С. 332–350. DOI: [https://doi.org/10.52058/2695-1592-2023-8\(27\)-332-350](https://doi.org/10.52058/2695-1592-2023-8(27)-332-350)*
15. Хрестоматія для студентів історичних факультетів вищих навчальних закладів України. Харків, 2000.
16. Хрестоматія з історії держави і права зарубіжних країн. К., 1998. 504 с.
17. Чорній В. П., Чорній А. В. Історія південних і західних слов'ян. Рівне, 2000.
18. Шніцер І.О. Навчальна програма нормативного курсу «Історія південних і західних слов'ян». Ужгород, 2006. 37 с.
19. Шніцер І.О. Навчальна програма спецкурсу „Історія Словаччини”. Ужгород, 2006. 19 с.
20. Шніцер І.О. Практикум з «Історії південних і західних слов'ян» (з давніх часів до 1914 р.). Навчально-методичні матеріали для студентів IV курсу стаціонарного відділення історичного факультету. Ужгород, 2006. 29 с.

Допоміжна література

Довідники, словники, енциклопедії:

21. Джерелознавство історії України: довідник, К.: КУ ім. Т. Шевченка, ІУАД ім. М.Грушевського, 1998. 212 с.
22. Довідник з історії України (А-Я): посіб. для серед. загальноосвіт. навч. закл. / Ін-т іст. дослідж. Львів. нац. ун-ту ім. Івана Франка; заг. ред.: І.З. Підкова, Р.М. Шуста; упоряд. І. З. Підкова, вид. 2-ге, доопрац. і допов., Київ: Генеза, 2002, 1135 с.
23. Драч О.О. Зарубіжна історіографія всесвітньої історії: навчальний посібник, Черкаси: вид. Чабаненко Ю.А., 2015. 164 с.
24. Історична наука в термінах і поняттях: довідник, [В.Ф. Колесник та ін.; за заг. ред. Т.В. Орлової], Вишгород: ПП Сергійчук М.І., 2014.
25. Історична наука: термінологічний і понятійний довідник. Навч. посібник. К., 2002.
26. Історіографічний словник / ред. С.І.Посохова, Х.: ХНУ ім. В. Каразіна, 2004. 320 с.
27. Українська архівна енциклопедія / Держкомархів України, УНДІАСД; редкол.: І.Б.Матяш (голова), І. Н. Войцехівська, Л. А. Дубровіна [та ін.]; ред.: С. С. Артамонова, А. М. Катренко, Київ, 2008. 882 с

Джерела і проблемна література

Базова

28. Європа: ідеї та процеси. Чернівці, 1998.
29. Зашкільняк Л., Крикун М. Історія Польщі: від найдавніших часів до наших днів. Львів, 2002.
30. Іналджик Г. Османська імперія. Класична доба. 1300–1600. К., 1998.
31. Криль М. Історія Словаччини: навч. пос. / Львівський нац. ун-т ім. І.Франка. Л., 2006.
32. Нагірний М. Становлення та розвиток Республіки Хорватія: Історія Центрально-Східної Європи (кін. XVIII – поч. XXI ст.). державно-політичний аспект.– Нововолинськ, 2008.
33. Перша світова війна і слов'янські народи. К., 1998.
34. Перша світова війна: історичні долі народів Центральної та Східної Європи. Чернівці, 2000.
35. Стрельчук Н. Македонія: Нарис історії національно-визвольного руху (остання третина XIX – початок XX ст.). Чернівці, 1999.
36. Центральна і Східна Європа в XV–XVIII століттях: Питання соціально-економічної та політичної історії / ред.: Л. Зашкільняк, М. Крикун; Львів. держ. ун-т ім. І.Франка. Каф. історії слов'ян. країн. Л., 1998. 301 с.
37. Чорній В. Історія Болгарії. Навч. посібник.- Львів, 2007.
38. Halecki O. Borderlands of Western Civilization: a History of East Central Europe. Second Edition. Safety Harbor, FL: Simon Publications, 1980. 547 p.
39. Historia Europy Środkowo-Wschodniej / red. Jerzy Kłoczowski. Tom 1. Lublin: Instytut Europy Środkowo-Wschodniej, 2000. 554 s.

Додаткова

40. Андрухович Ю. Центрально-Східна Європа: коротка історія мутацій: *із виступу на Міжнародній конференції Фонду Конрада Аденауера «Європа на зламі часів: література, цінності та ідентичність»* (Львів, 8 червня 2017 р.). Zbruc. URL: <https://zbruc.eu/node/67327>.
41. Балух В. О. Фільваркове господарство Польщі в XVI–XVII ст. Чернівці, 1999.
42. Каганов Ю. О. Центрально-Східна Європа як історичний регіон: зміст та еволюція концепції, *Наукові праці історичного факультету Запорізького державного університету*. 2005. Вип. XIX.
43. Кірсенко М. Чеські землі в міжнародних відносинах Центральної Європи 1918–1920 рр. К., 1997.
44. Литвин М. Українсько-польська війна. 1918–1919 рр. Львів, 1998.
45. Мандрик І. Єдність історичної долі та співробітництво народів і країн Центральної Європи, *Геополітика України: історія і сучасність*. 2017. Вип. 1. С. 7-15.
46. Мандрик І. О. Національне питання в Угорщині середини XIX століття в оцінці Йозефа Етвеша, *Науковий вісник Ужгородського університету*. Сер. : Історія. 2013. Вип. 2. С. 145-150.
47. Мандрик І. О. Організація системи державного управління Угорщини у перші роки дуалізму (1867–1871), *Науковий вісник Ужгородського університету*. Сер. : Історія. 2012. Вип. 29. С. 67-73.
48. Мандрик І., Минда О. Спільне та відмінне в історичному розвитку народів Центральної та Південно-Східної Європи у новий час (XVI – початок XX ст.), *Науковий вісник Ужгородського університету*. Серія : Історія. - 2022. Вип. 2. С. 163-171. Режим доступу:
49. Мандрик І.О. До питання про історичну спільність і взаємозалежність народів Центральної та Південно-Східної Європи, *Соціально-економічні та етнополітичні зміни в країнах Центральної та Південно-Східної Європи*. Ужгород, 1997. С. 162–165.
50. Мандрик І.О.. Боротьба польського народу за відродження незалежної держави у XIX – на початку XX століть, *Міжнародний науковий вісник*. Ужгород, 2019. Вип. 1-2 (19-20). С. 59–66.
51. Маслійчук В. Концепція «Східно-Центральної Європи» Вернера Конце в контексті «європеїзації» сучасної історичної науки, *Історія та історіографія в Європі: Збірник наукових праць* / Ред. С. Стельмах, Г. Хаусманн. К.: УНІСЕРВ, 2003. Вип. 1-2. С. 208-214.
52. Піляев І. С. Концепція регіону Центрально-Східної Європи: актуальний погляд, *Актуальні проблеми міжнародних відносин*. 2013. Вип. 116(1). С. 34-48.
53. Піляев І. Специфіка регіону Центрально-Східної Європи в контексті глобальних тенденцій модернізації соціуму, *Віче*. 2013. № 20. С. 20-22.
54. Самчук В.Л. Болгарське питання у політиці союзу трьох імператорів (від Берлінського конгресу 1878 р. до вирішення династичного питання 1888 р.). Рівне, 1998.

55. Самчук В.Л. Об'єднання Болгарії 1885 р. і великі держави Європи, *Слов'янський вісник*. Вип. 1. Рівне, 1998.
56. Сергійчук В. Трагедія Польщі. Тернопіль, 1997.
57. Стрельчук Н. Македонський національно-визвольний рух у період Балканських і Першої світової воєн. *Перша світова війна: історичні долі народів Центральної та Східної Європи*. Чернівці, 2000.
58. Україна–Польща: важкі питання. Варшава, 1994–2000. Вип.1–7.
59. Фісанов В. Програне суперництво (США та Австро-Угорщина у Центральній Європі в роки Першої світової війни). Чернівці, 1999.
60. Штарський М. Юзеф Пілсудський: Факти і міфи, *УІЖ*.– 1992. №4–5.
61. Яровий В. Македонський народ на шляху до незалежності (XIX – поч. XX ст.), *Слов'янські культури в європейській цивілізації*. К., 2001.
62. Eastern and Western Europeans Differ on Importance of Religion, Views of Minorities, and Key Social Issues; Pew Research Center, 29.10.2018. URL: <http://www.pewforum.org/2018/10/29/eastern-and-western-europeans-differ-onimportance-of-religion-views-of-minorities-and-key-social-issues/>
63. Kučera R. Közép-Európa története egy cseh politológus szemével, Budapest: Korma Könyvkereskedelmi és Szolgáltató Betéttársulás, 2008. 165 old.
64. Michta A. A. The Fading of the Idea of Central Europe. *The American Interest*. 2018. URL: <https://www.the-american-interest.com/2018/01/01/fading-idea-central-europe/>
65. Niederhauser E. Nemzetek születése Kelet-Európában, Budapest: Kossuth Könyvkiadó, 1976. 245 old.
66. Štúr Ľ. Slovanstvo a svet budúcnosti, Výbor zo spisov Ľudovíta Štúra. Turč. Sv. Martin. Vydáno: Matica slovenská, 1931. 161 s.

Інформаційні ресурси в мережі Інтернет

Основні:

67. Велика українська енциклопедія. URL: <https://vue.gov.ua>.
68. Вікіпедія – електронна енциклопедія (українською мовою). URL: <http://uk.wikipedia.org/>
69. ЕІУ – Енциклопедія історії України. Електронна бібліотека. URL: <http://resource.history.org.ua/cgi-bin/eiu/history>.
70. Енциклопедія Сучасної України. URL: <https://esu.com.ua>.
71. Наукова література з історичної тематики. URL: <http://www.auditorium.ru/>
72. Освіта-UA (освітній портал). URL: <http://osvita-ua.net/>
73. Офіційний сайт ЦРУ США (статистичні дані, історія і карти по усіх країнах і територіях світу). URL: <http://www.cia.gov>.
74. Сайт Національної бібліотеки України ім. В.І.Вернадського. URL: <http://www.nbuv.gov.ua>.
75. Електронні версії підручників. URL: <https://lib.imzo.gov.ua/yelektronn-vers-pruchnikv/>

Додаткові:

76. <http://www.etno.iatp.org.ua>
77. <http://www.etno.us.org.ua>
78. <http://www.mesogaia.il.if.ua/intro.htm>

**Результати перегляду
робочої програми навчальної дисципліни**

Робоча програма перезатверджена на 20__ / 20__ н.р. без змін; зі змінами (Додаток__).
(потрібне підкреслити)

протокол № __ від «__» _____ 20__ р. Завідувач кафедри _____
(підпис) (Прізвище ініціали)

Робоча програма перезатверджена на 20__ / 20__ н.р. без змін; зі змінами (Додаток__).
(потрібне підкреслити)

протокол № __ від «__» _____ 20__ р. Завідувач кафедри _____
(підпис) (Прізвище ініціали)

Робоча програма перезатверджена на 20__ / 20__ н.р. без змін; зі змінами (Додаток__).
(потрібне підкреслити)

протокол № __ від «__» _____ 20__ р. Завідувач кафедри _____
(підпис) (Прізвище ініціали)

Робоча програма перезатверджена на 20__ / 20__ н.р. без змін; зі змінами (Додаток__).
(потрібне підкреслити)

протокол № __ від «__» _____ 20__ р. Завідувач кафедри _____
(підпис) (Прізвище ініціали)